

Nicoleta Mihai

„LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” ÎNAINTE ȘI DUPĂ 1989

Printre diversele tipuri de limbaje politice, un loc aparte îl ocupă „limbajul guvernaților”. În general, limbajul politic este emis de guvernanți și se adresează guvernaților. Dar comunicarea politică se realizează în ambele sensuri, inclusiv și de la guvernați către guvernanți, ceea ce presupune existența unui limbaj propriu guvernaților. Acest tip de limbaj cuprinde atât conversațiile politice curente, cât și ceea ce Henrieta Mitrea numește „folclor politic”, adică „strigături, bancuri, porecle, jocuri de cuvinte, argou, sloganuri și antisloganuri”¹. La aceste surse mai putem adăuga mitinguri, greve, diverse forme de protest, interviuri luate unor oameni obișnuiți de pe stradă, în care aceștia sunt solicitați să-și exprime părerea asupra diferitelor evenimente sau probleme politice, diversele comentarii postate pe site-urile unor ziare ori bloguri. Acest tip de limbaj se caracterizează prin oralitate, accente satirice și ironice. Într-o societate totalitară, el este un mijloc de rezistență la propagandă, în timp ce într-o societate democratică, reprezintă o modalitate de a sancționa distanța dintre promisiunile politicianilor și realizările lor. Aceeași autoare, Henrieta Mitrea, îl consideră ca fiind „rezervorul opiniei publice în societate”, toate limbajele propagandistice fiind elaborate prin raportare la el. Este un tip de limbaj ideologic în accepțiunea rebouliană, parte a comunicării politice și purtător al unei importante dimensiuni de coeziune socială. Autoarea îl consideră o alternativă pentru comunicarea prin mass-media, prin funcțiile sale critice și prin contribuția la socializare².

I. „LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” ÎNAINTE DE 1989

De multe ori s-a vorbit de existența într-o societate comunistă a două tipuri de limbaje. Pe de o parte, există limbajul oficial, rigid și artificial, iar, pe de altă parte, limbajul comun, care se distanțează de primul prin fenomene precum ironie, jocuri de cuvinte, umor subtil.

1. Florin Abraham afirmă că, începând cu anii '80, în societatea comunistă românească se formează o ideologie alternativă la cea oficială, „una populară”,

¹ Henrieta Mitrea, *Tipuri de limbaj politic*, în „Societate și cultură”, nr. 4 (41), p. 39.

² *Ibidem*.

conform căreia „activiștii de partid, elita politică a clasei muncitoare, sunt cei mai puțin competenți reprezentanți ai acesteia, iar liderii acestora, departe de a fi geniali, sunt sau niște proști de-a dreptul, sau nebuni”. Această ideologie ia forma unei „literaturi” transmise oral, a cărei sursă nu poate fi identificată și care imprimă o anumită presiune asupra elementelor active ale societății³.

2. La rândul ei, Ioana Vintilă-Rădulescu arată că într-o societate totalitară, rezistența la limbajul comunist poate lua o formă pasivă, prin indiferența față de acesta, sau una activă, care poate să aibă diferite forme: parodiarea unor elemente din limbajul comunist, umorul (*ceaușei* sau *decreșei* erau numiți copiii care au venit pe lume în urma unui decret dat de N. Ceaușescu pentru interzicerea avorturilor), metafore și parafrazări (înlocuitorul de cafea era numit *nechezol*, de la verbul *a necheza*), folosirea de porecle (*nea Nicu*, *coana Leana*, *Prințisorul*), jocuri de cuvinte și rime⁴.

3. O altă modalitate de parodiare specifică regimurilor totalitare este schimbarea semnificațiilor siglelor. De exemplu, sigla P.C. de la Partidul Comunist, era decodată în limbajul guvernaților prin „Prietenii și Conexiuni”, iar inițialele P.C.R. prin „Petrescu – Ceaușescu – și rude”⁵ sau, într-o altă versiune, „Pile – Cunoștințe – Relații”.

4. În limbajul oficial era absolut obligatorie folosirea numelui întreg al lui Nicolae Ceaușescu, precedat de apelativul *tovarășul* și de toate funcțiile pe care acesta le deținea. Această modalitate era folosită, de altfel, pentru orice demnitar al statului român. În limbajul guvernaților toate aceste titluri erau omise, utilizându-se doar numele de familie, *Ceaușescu*, cu varianta la feminin, *Ceaușeasca*, specifică limbajului familiar pentru numele de familie terminate în *-escu*. Erau întâlnite uneori cu nuanțe ironice doar titlurile *tovarășul* sau *tovarășa* atunci când se vorbea despre Nicolae sau Elena Ceaușescu. De altfel, cele două apelative *tovarășul* și *tovarășa* erau folosite uneori, cu nuanțe ironice, și, în limbajul familiar, ca termeni de adresare.

5. Ironia poate să afecteze și simbolurile puterii. Portretele lui N. Ceaușescu din instituții și manualele școlare, în care acesta apărea dintr-o parte, astfel încât nu

³ Florin Abraham, *Semantica lozincilor revoluției române din decembrie 1989*, http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcsc/bcss/26_abraham.pdf

⁴ Ioana Vintilă-Rădulescu, *Die Sprache der Diktatur und der Post-Diktatur in Rumänien*, în Klaus Steinke (ed.), *Sprache der Diktaturen und der Diktatoren*, Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg, 1995, 307-333.

⁵ Mark Almond, *The Rise and the Fall of Nicolae and Elena Ceausescu*, Chapman, London, 1992, p. 75.

i se vedea decât o ureche, au făcut să circule formula „Ceaușescu într-o ureche” după expresia *a fi într-o ureche* „a fi nebun” sau au dat naștere unor scurte rime, sub forma unei ghicitori: *Cine șade pe perete/ Și e numa-ntr-o ureche*. Acest fapt a determinat conducerea instituțiilor să le înlocuiască cu alte portrete în care se vedeau ambele urechi.

6. O altă modalitate de ironizare a guvernanților foarte răspândită într-o societate totalitară sunt bancurile. Alain Brossart arată că în fosta Uniune Sovietică antidotul la cultul lui Lenin sunt glumele și anecdotele, în care imaginea lui Lenin este total schimbată față de cea prezentată de doctrina oficială. Ele ridiculizează megalomania și cultul personalității, înfățișarea și îmbrăcămintea lui Lenin, pronunțarea graseiată, dar nu stigmatizează acțiunile sale politice. Scopul lor nu este acela de a transmite un mesaj politic, ci de a crea un spațiu în care să circule „vorbirea adevărată”, cuvântul liber de orice constrângere, și de a oferi o alternativă de comunicare la limbajul ideologic. Deși sunt antisovietice și îl înfățișează pe Lenin ca pe un „bufon”, anecdotele îl și umanizează, prezentându-l cu un fel de bunăvoință și compasiune, fiind diferite față de anecdotele despre Stalin. Acesta este prezentat ca „tiran”, „marele terorist”, în forme expresive foarte variate⁶.

Și în societatea comunistă românească circulau clandestin foarte multe bancuri despre fostul conducător al statului, Nicolae Ceaușescu și despre soția lui. Prin aceste bancuri se ironizau, în special, incultura celor doi, cultul personalității, nepotismul.

7. Trebuie precizat că într-un sistem totalitar, toate aceste modalități de manifestare a limbajului guvernanților circulă doar clandestin, în limbajul oral, tipărirea lor fiind interzisă.

II. „LIMBAJUL GUVERNAȚILOR” DUPĂ 1989

După 1989 limbajul guvernanților apare, în general, din cauza nemulțumirilor cetățenilor față de deciziile politice sau față de un anumit om politic. Spre deosebire de o societate totalitară, unde acest tip de limbaj este interzis de putere, fiind unul clandestin și oral, în țările cu o societate democratică el circulă liber, fiind de multe ori o creație a presei, în special a celei scrise, de unde se poate răspândi și în limbajul vorbit. În multe din aceste țări există publicații care în paginile lor nu fac altceva decât să ironizeze vorbele politicianilor, diverse evenimente politice,

⁶ Alain Brossart, «*Pauvre Lénine*» ou *l'humour populaire soviétique*, în „Mots. Les langages du politique”, nr. 40, *Écoutes. Échos du politique*, 1994, p. 113–122.

diferite personalități etc. În presa românească o astfel de publicație este săptămânalul „Academia Cațavencu”. La aceasta se adaugă „Cațavencii” și „Kamikaze”.

Însă limbajul guvernaților nu se întâlnește doar în acest tip de periodice. El poate fi întâlnit și în ziare extremiste, cum este „România Mare” (în ciuda faptului că este chiar organul de presă al unui partid politic, deci al guvernanților), dar și în presa cotidiană. Există, de asemenea, diverse emisiuni de divertisment la posturile de televiziune particulare, care ironizează sau satirizează faptele și declarațiile politicianilor și în care modalitățile de manifestare ale limbajului guvernaților (ironia, porecele, jocurile de cuvinte, aluziile) sunt și mai accentuate. La toate acestea se adaugă, mai recent, blogurile și alte rețele de socializare, precum Facebook și Twitter. În plus, foarte multe publicații permit cititorilor să-și exprime părerea cu privire la un anumit articol. Astfel, cititorii postează pe bloguri sau pe variantele on-line ale revistelor diferite comentarii, despre care se poate vorbi ca despre un limbaj politic al guvernaților, uneori mult mai violent decât cel al politicianilor.

Răspândirea acestui tip de limbaj și intrarea lui în legalitate fac ca și modalitățile prin care el se manifestă să fie mult mai numeroase și mai cunoscute de către publicul larg.

1. O modalitate de manifestare foarte frecventă este ironizarea unor fraze ale politicianilor sau a unor termeni folosiți de aceștia. Cuvântul *emanație* folosit de Ion Iliescu pentru a desemna Frontul Salvării Naționale în sintagma „emanație a Revoluției” a căpătat, prin intermediul presei, un sens ironic, iar alți termeni, precum *emanat*, din aceeași familie de cuvinte, având și ei o conotație ironică, devin o denumire peiorativă pentru Ion Iliescu și pentru membrii PSD-ului: *Un partid liberal, reprezentat onorific de câțiva foști turnători, bate palma cu „emanația revoluției”* (<http://basescupresedinte.ro/tags/sov.html>); *Românii resemnați deja au sentimentul că sunt blestemați să nu mai scape în veci de acești „social-democrați” – emanați ai „revoluției”* (<http://odaiadesus.ro/revo.html>); *„emanații revoluției” din 1989 aveau drept element distinctiv faptul că NU participaseră la revoluție* (Obs.Cult., nr. 515, 5 mart. 2010).

2. O a doua modalitate de manifestare a limbajului guvernanților este apariția în presă a unor supranume politice sau porecle. Acestea pot să aibă o existență mai mult sau mai puțin efemeră ori să devină adevărate etichete pentru un om politic. Ele circulă doar în presă sau se pot răspândi și în limbajul comun. Porecele sunt fie cuvinte existente în limbă, în general substantive comune care devin proprii, fie creații personale, mai mult sau mai puțin răspândite, ale unor ziariști. Aceste porecle pot să aibă diverse puncte de plecare: declarații de presă ale guvernanților,

greșelile de limbă ale acestora, anumite fapte, gafe ori greșeli comise de un om politic, aspectul fizic, pasiunile, anumite trăsături de caracter ale acestuia, sau pot să pornească de la o altă poreclă dată cel mai adesea de un adversar politic.

2.1. Porecla dată unui om politic poate avea drept punct de plecare o declarație făcută de un alt politician sau de o altă personalitate. Aceste porecle devin uneori etichete de care posesorul nu mai poate scăpa. Ele au la bază, în general, un substantiv comun care devine un substantiv propriu. Mircea Geoană s-a ales cu porecla *Prostănacul* în urma unei declarații a lui Ion Iliescu: „Mircea Geoană s-a purtat ca un prostănac între cele două tururi de scrutin ale prezidențialelor, când s-a dus prin țară și a spus că UDMR va fi alături de PSD la guvernare” (Adev., 1 mart. 2005). Porecla a fost preluată de presă: *Președintele, Prostănacul și SRI* („Ziua”, 29 oct. 2007); *Prostănacul l-a ajutat pe președintele țării să se arate echidistant* („Ziua”, 20 oct. 2007); *Ce căuta Prostănacul în America?* („Cațavencii”, 11 nov. 2011); *Prostănacul s-a hotărât să schimbe macazul și să treacă la UNPR* („Cațavencii”, 11, nov. 2011); *L-am îngropat prea repede pe Geoană. „Prostănacul” are potențial!* (Evez.ro, 20 noi. 2011).

Tot Ion Iliescu îl caracterizează pe Adrian Năstase drept „arogant”. Ca urmare, acestuia din urmă îi rămâne porecla *Arogantul: Arogantul bate Prostănacul* („Ziua”, 7 mai 2006); *Arogantul este poftit afară până își rezolvă problemele cu justiția* („Ziua”, 27 ian. 2006); *Arogantul dăunează grav reformei* (Cot., 17 sept. 2008); *Arogantul revine în forță. E radios.* (Cot., 17 sept. 2008); *„Prostănacul” și „Arogantul” își dispută șefia PSD* (media.uno.ro, 25 dec. 2011); *Năstase de la Arogantul la Condamnatul* (www.arges-online.ro, 30 ian. 2012). Atunci când porecla este urmată de numele propriu Năstase, este greu de precizat dacă este vorba de poreclă sau de adjectiv: *Arogantul Năstase: Arogantul Năstase revine: vrea să fie președinte* (Ziare.com/, 25 feb. 2008).

Ziaristul Cristian Tudor Popescu îl numește pe Victor Hrebenciuc „guzgan rozaliu”⁷. Porecla este întâlnită ulterior în diverse publicații: *Guzganul Rozaliu face afaceri cinstite* („Gândul”, 17 sept. 2008), *Deontologul Cristian Tudor Popescu recunoaște că a lucrat sub influența „guzganului rozaliu”* („Curentul”, 17 sept. 2008); *Cum a făcut „Guzganu’ rozaliu” afaceri* („Gândul”, 20 martie 2012).

⁷ Ca o coincidență, în romanul *Caloianul* al lui Ion Lăncrăjan, personajul principal, scriitorul Al. Ghiță, vorbește despre Vlaicu, pe care îl numește „un guzgan contemporan” și pe care îl caracterizează în felul următor: „După «eliberare» cetățeanul acesta merge până la capăt pe un anumit drum, nu renunță la vechile lui idei, la convingerile lui pentru care și suferă. [...] Dar asta e numai în aparență, fiindcă în realitate el a fost și rămâne un guzgan mare, colosal, imens, care se guzgănește din ce în ce mai tare, pe măsură ce îmbătrânește, devine fioros pe dinăuntru, nu mai e capabil să cunoască niciun simțământ omenos, e din ce în ce mai gol și mai sumbru, din ce în ce mai hapsân, așa cum sunt toți oamenii de la o anumită vârstă în sus sau în jos, numai că el nu se hrănește cu alimente, el mănâncă suflete de oameni, suflete și gânduri, le înfulecă fără milă, cu o satisfacție de fiară înrăită și îmbătrânită.” (Ion Lăncrăjan, *Caloianul*, București, Editura Albatros, 1976, vol. I, p. 98).

Majoritatea acestor porecle sunt efemere și sunt înțelese, în general, de cei care au fost martori la evenimente.

2.2. Foarte des, porecelele au ca punct de plecare greșeli făcute de politicieni, fie gramaticale, fie confuzii sau inexactități. Pornind de la aceste greșeli apar mai ales în presă anumite creații lexicale care au la bază transformarea unui substantiv comun într-unul propriu sau crearea unui termen nou cu conotații peiorative ori ironice.

2.2.1. Greșelile gramaticale ale politicienilor au drept consecință folosirea aceleiași greșeli de limbă, însă cu conotații ironice și peiorative, transformarea acestei greșeli într-un nume propriu sau apariția unor deformări ale numelui propriu. Numeroasele greșeli gramaticale întâlnite în declarațiile sale i-au atras primarului Sectorului 5, Marian Vanghelie, mai multe porecle. Așa este, de pildă, *Marean, primarele care este* sau *Almanahe*, ca urmare a declarației făcute de acesta pe 19 august 2007, în care folosea ca formă de plural a substantivului *almanah* *almanahe* în loc de *almanahuri*: „Am auzit niște băieți simpatici de la anumite ministere pe la televizor și-i trimit să se ducă la muncă sau să mai citească niște almanahe”. De asemenea, tot Marian Vanghelie, din cauza unor bâlbâieli în a denumi motorul de căutare Google, a fost numit *Goagăl*, *Gogăl* și *Gagăl*, de unde a apărut în presă porecla *Mr. Goagăl*: *Opreșcu a mers cu pretențiile atât de departe încât a cerut lui Ponta să susțină un contracandidat pentru Vanghelie la primăria de sector 5, în persoana lui Cătălin Stochiță, și pe Dan Darabonț la 6, în locul lui Gabriel Mutu, considerat prea apropiat de edilul „Goagăl”* (Ev.Z., 20 sept. 2011); *Pentru pariori, au fost deja anunțate și numele de ring al celor doi: „Manivela”, respectiv „Mr. Goagăl”* („Ziua de Constanța”, mart. 2010).

De foarte multe ironii a avut parte în presă și fiica președintelui, Elena Băsescu, actual parlamentar european, din cauza numeroaselor greșeli gramaticale pe care le-a făcut în declarațiile sale, cea mai cunoscută fiind folosirea formei de plural „succesuri” în loc de „succese”: *Elena Băsescu, o viață plină de succesuri* (Ev.z.ro, 7 mart. 2008); *Elena caută „succesuri” după rețeta Opreșcu* (www.ziare.com/); *Băsescu la pătrat, dincolo de „succesuri” și „nesimțire”* (www.ziare.com/). Se vorbește chiar de o modă lingvistică copiată după fiica președintelui: *Scriam nu cu mult timp în urmă că domnișoara Elena Băsescu, europarlamentarul nostru vajnic, va impune moda lingvistică în România. Acum, Elena Udrea este cea care o oficializează prin preluarea celebrelor „succesuri” într-un discurs. Mă îndoiesc că ar fi fost o greșală. Tot ce rostește Elena cea mică se transformă imediat în tezaur lingvistic și este asumat de întreaga suflare politică de sorginte PDL-istă* (www.ziare.com/); *„Moda” lingvistică lansată de dușia Elena i-a contaminat și pe mai marii ei pe linie de partid. Emil Boc vorbea zilele trecute la Iași de „permisuri” (în loc de „permise”), crezând că orice cuvânt care iese pe gură trebuie să fie încondeiat cu un „-uri” în coadă, pentru a purta marca*

„Băsescu”. *Iată cu câtă rapiditate „editează” premierul cuvinte și fraze, după cum chiar subalterna lui, fiica șefului cel mare, îl laudă la un congres al partidului* (www.ziare.com/).

2.2.2. Confuziile sau inexactitățile unui politician pot să ducă la apariția unor creații lexicale noi formate din numele propriu al politicianului și un substantiv comun. Astfel, fostul ministru al Educației, Cristian Adomniței, din cauza unei confuzii pe care acesta a făcut-o în legătură cu numărul de stele de pe drapelul Uniunii Europene, a primit porecla *Astelutei*, formată prin înlocuirea formei de genitiv-dativ a substantivului *domniță* cu forma de genitiv-dativ a substantivului *steluță*: *Se întâmplă în sistemul Astelutei* („Curentul”, 22 mai 2008); *De ce tace Cornea și nu ia atitudine față de proiectul Legii învățământului, propus de Astelutei* ([http://www.123urban.ro/def./](http://www.123urban.ro/def/)); *Ministrul Astelutei a găsit vina pentru ratarea Bac-ului: sabotorii politici și ... bubulii* („Școala Românească”, 12 iul. 2007); *Călin Popescu Tăriceanu rămâne premierul cu cele mai bune rezultate post-decembriste, iar în comparație cu guvernul Boc, guvernul său pare unul de superprofioniști, în ciuda prestațiilor unor Adomniței (Astelutei), Vosgian și ceilalți* („Cadran politic”, 19 apr. 2009); *Astelutei va fi candidatul FNL-ului la jilțul ocupat acum moldovinește de bunelu Primirad* (www.topiasi.ro).

2.3. O altă modalitate de a ironiza faptele politicianilor are la bază fapte sau gafe comise de aceștia. Ele duc la apariția în presă fie a unor creații lexicale realizate prin transformarea unui substantiv comun într-un substantiv propriu ori prin deformarea numelui politicianului, fie a unor sintagme formate din doi sau mai mulți termeni în care intră numele, prenumele ori un diminutiv al prenumelui politicianului.

Calitatea de fost activist în Partidul Comunist i-a atras fostului președinte al României porecla de *Ilici*: *Ilici Iliescu a omorât mii de militari în termen la Revoluție, Ilici Iliescu a chemat minerii la București în iunie 1990 pentru a crăpa capul studenților cu răngile* (www.gandul.info/); *Ion Ilici Iliescu uită faptul că, în anii '90, alta îi era poziția pe acest subiect* (<http://sareinoci.com/2012/01/18/ion-iliescu>). În cel de-al doilea mandat al său, Ion Iliescu a devenit foarte împăciuitor, având mereu tendința de a da tuturor sfaturi, fapt ce i-a atras porecla *Bunicuța*: *Adică nu și-ar dori mai mult decât să se ia, chipurile, la trântă cu Bunicuța și cu Prostănacul* (Ev.Z., 12 dec. 2006); *Bunicuța i-a urât „multă” înțelepciune Prostănacului* („Gardianul”, 14 apr. 2007); *Bunicuța nu mai candidează, dar rămâne în politică* („Click”, 17 iul. 2008). Apelativul pătrunde și în limbajul cetățenilor: *Mă îndoiesc, măi dragă Bunicuțo, că va protesta cineva!* comentează un cititor pe blog un articol despre Ion Iliescu, în care acesta, într-un interviu acordat unui ziarist de la BBC, afirmă că „Dacă aş fi închis pentru Revoluție, ar protesta toată țara” (<http://www.romanalibera.ro/a172844c/>).

O serie întregă de porecle au la bază diverse acuzații de corupție. După ce Adrian Năstase este învinuit în presă că ar deține șapte case, i se spune *Năstase*

șapte case. Fostul secretar general al guvernului, Șerban Mihăilescu, este numit în mass-media *Micki Șpagă* după ce a fost acuzat de luare de mită.

În urma accidentului de motocicletă pe care l-a avut, fostului premier, Călin Popescu-Tăriceanu, i se spune în presă *Motocicleanu*, substantiv creat prin compunere din *Motocicle-*, prima parte a cuvântului *motocicletă*, și *-eanu*, sfârșitul numelui propriu *Tăriceanu*: ***Motocicleanu*** *va fi operat peste aproximativ trei luni* (Ev.Z., 28 iul. 2006).

În limba română, în perioada de început a comunismului, exista o modalitate asemănătoare de a crea cuvinte noi, foarte răspândită ca urmare a influenței limbii ruse, prin alipirea silabelor inițiale ale fiecărui cuvânt dintr-o sintagmă. Termeni precum *Comsomol*, *colhoz*, *sovhoz* erau frecvent întâlniți. Noile creații din presa românească postdecembristă au la bază doar modelul. Spre deosebire de vechile creații lexicale, cele noi au o circulație mult mai restrânsă, o existență mult mai scurtă și o conotație ironică. Fostul premier Călin Popescu-Tăriceanu s-a ales și cu alte porecle, ca urmare a indeciziei lui: *Răzgândeanu*, *Slăbiceanu* sau *Moliceanu*, formate prin același mod de compunere din verbul *a se răzgândi*, respectiv din adjectivele *slab* și *moale* și terminația *-eanu* de la numele propriu *Tăriceanu*: *Liberalii l-au luat pe Moliceanu la rost* (Cot., 27 iun. 2006); *Dezamăgiți de șeful Moliceanu* (Ev.Z., 15 sept. 2006); *Sper să aibă succes și nădăjduiesc să-l înlătore de pe scena politică pe acest Călin Popescu Tăriceanu, căruia i s-ar potrivi mai bine patronimul „Slăbiceanu”, judecând acțiunile și actele de guvernare pe care le girează* („Ziarul de Iași”, 21 noi. 2007).

După același model este creată și porecla *Votcăroiu* pentru fostul premier și președinte al Senatului, Nicolae Văcăroiu, din cauza unei presupuse „pasiuni” a acestuia pentru votcă. Porecla este formată prin compunere din cuvântul *votcă* și ultima parte *-roiu* a numelui propriu *Văcăroiu*. La fel este creată porecla *Șpagaton* pentru fostul ministru al turismului, Dan Matei Agaton, din cuvântul *șpagă* și ultima parte *-aton* a numelui propriu *Agaton*.

2.4. Caracteristicile fizice ale unor politicieni le atrag acestora diverse porecle. Ele pot să se prezinte sub forma unor creații lexicale noi, prin transformarea unui substantiv comun într-unul propriu, sau pot să fie termeni existenți în limbă, folosiți și până acum tot ca porecle. Așa sunt, de pildă, *Țapul* (cu diferite grafii) pentru Emil Constantinescu, din cauza bărbii pe care o are acesta: *PNL a înghițit AP. Cu alte cuvinte, Călin a mâncat Țapu* (Acad.Caț., 20 apr. 2008). La fel este și *Bombonel* pentru Adrian Năstase, din cauza feței rotunde a acestuia: ***Bombonel*** *e curajosul din spatele lui Geoană* (Acad.Caț., 10 sept. 2008), *Consiliera lui Bombonel se mărită* („Atac”, 27 sept. 2008); ***Bombonel***, *regalistu’ lui Nea’ Nelu* (<http://www.ionutiancu.ro/2011/10/29/>).

De asemenea, culoarea părului poate să stea la baza unor porecle. În cazul femeilor, mai ales părul blond este cel care dă naștere unor porecle pornind de la termenul „Blonda”. Așa este de pildă porecla „Blonda de la primărie” sau „Blonda

de la Integrare”, pentru directorul de investiții din Primăria Capitalei, Cristina Pârvulescu, care nu a fost investită de Parlament ca ministru al integrării: **Blonda de la primărie, propusă șefă peste vile** (www.9am.ro/stiri-revista-presei/); **Blonda de la primărie s-a făcut de cacao** (<http://ziare.zaraf.ro/>); „**Blonda de la Integrare” vrea în parlament sub umbrela PDL** (www.ultimelestiri.ro/). Însă cele mai multe porecle care au la bază cuvântul *Blonda* sunt date fostului ministru al turismului și fost consilier prezidențial, Elena Udrea: „**Blonda, chiorul și piticul” invitați de Oprescu la primărie** (Cot., 6 iul. 2011); **Visul irealizabil al lui Băsescu: Blonda Udrea, primărița Bucureștiului** (<http://mehedinti.einformatii.ro/stire/politica/>); **La primăria Râmnicului, Elena Udrea, Blonda lui Cocos a ouat 5,2 milioane de euro** (www.voceavalcii.ro/); **Fosta blondă de la Cotroceni a dat cu subsemnatul la Galați** (<http://nepasadegalati.wordpress.com/>).

2.5. Anumite trăsături de caracter ale oamenilor politici duc la apariția unor porecle care îi asociază pe aceștia cu numele unor personaje cunoscute din filme, desene animate sau chiar din mitologie. Dacă în cazurile precedente, porecele aveau o conotație de cele mai multe ori ironică sau chiar peiorativă, de data aceasta, porecla poate avea și o conotație pozitivă, exprimând în general admirație pentru persoana politicianului.

Multe dintre aceste porecle revin președintelui Traian Băsescu: **Zeus: Zeus, Hayssam și Cutia Pandorei** („Gardianul”, 14 april. 2007); **Pedeliștii așteaptă lumina de la Zeus** (Jurn.Naț., 17 sept. 2008); **Zeus, Bombonel și Manivel, un serial de succes minim** („Gândul”, 26 iun. 2008); **Un Boc ispășitor pentru purificarea lui Zeus** („Gândul”, 5 sept. 2008); **Acesta este ultimul lucru de care are nevoie un politician, fie el și Traian Băsescu. Prea conștient de rolul și chemarea sa, Zeus ar trebui să realizeze că uneori are nevoie de concediu** („Standard Bussiness”, 17 sept. 2008); **Povestea abdicării lui Zeus. Băsescu, dispus să renunțe la doi ani de mandat în schimbul unui parlament unicameral cu 300 de aleși** (www.ziare.com/ 3 iun. 2011).

Traian Băsescu a primit și porecla *Captain Planet* chiar de la foștii colegi de partid, pentru că dădea ordine ca și cum ar fi fost stăpânul planetei. Tot actualului președinte i se spune și *Poppeye Marinarul*, poreclă pe care acesta se pare că o avea încă de când era căpitan de navă: **Poppeye Marinarul ia lecții de greacă** (Rom.Lit., nr. 24, 2003); **Cine va fi președintele României: Poppeye marinarul, Făt-Frumos sau Pinocchio?** (www.ziare.com/, 21 iul. 2009).

2.6. Poreclele pot să fie date de un alt politician. Acest gen de porecle au efectul cel mai mare, sunt cele mai durabile și se răspândesc mult mai rapid decât celelalte în afara presei, în funcție de sau datorită prestigiului celui care le dă.

Într-o emisiune de la TVR, Traian Băsescu îl numește pe fostul președinte al statului, Ion Iliescu, „bătrânul edec”, pe care îl acuză că vrea să mai facă acum la bătrânețe un ultim „pocinog”. Porecla a fost preluată de alte publicații: **Asemenea catanei isterice rătăcite în depozitul cu dinamită bătrânul edec stalinist nu are gând mai intens decât să arunce în aer lumea** (Adev., 22 ian. 2007); **Ex-căpitanul**

joacă, în mod paradoxal, rolul „bătrânului edec”, într-un spectacol năucitor al mârânăiei (Adev., 23 sept. 2011); „Bătrânul edec” Iliescu contra „autistul” Băsescu (Adev.ro, 2 feb. 2012).

Un adevărat război al poreclelor a avut loc între președintele Traian Băsescu și președintele de onoare al Partidului Conservator, Dan Voiculescu. Traian Băsescu îl numește într-o emisiune televizată pe Dan Voiculescu *Felix Motanul*, după numele de cod ca informator al fostei Securități, care este asociat cu un personaj din desenele animate. Porecla a fost preluată imediat de numeroase cotidiane: *Băsescu atacă „analizii tonomat” ai lui Felix Motanul* (Ev.Z., 15 mart. 2008); *Felix Motanul la DNA* („Gândul”, 11 sept. 2008). Porecla suferă modificări și încep să fie răspândite și unele variante: *Motanul Felix minte mai rău ca Pinocchio* (Cot., 17 sept. 2008); *Sentița de a doua zi trebuie să fie favorabilă lui Felix* (Cot., 17 sept. 2008). La rândul său, Dan Voiculescu, într-o altă emisiune televizată de la Realitatea TV, îl numește pe președinte *Traian Pinocchio*, acuzându-l de faptul că minte atunci când îl face informator: „Traian Băsescu este un mare mincinos, poate cel mai mare din istorie... De astăzi, Traian Băsescu va fi pentru mine Traian Pinocchio.” (Realitatea TV, 25 febr. 2007). Porecla este întâlnită în unele ziare: *Felix Motanul l-a trimis pe Traian Pinocchio la Parchet* („Gardianul”, 2 mai 2007); *PC pune condiții guvernului și-l atacă pe Traian Pinocchio* („Gardianul de Prahova”, 17 sept. 2007); *Dan Felix se ceartă cu Traian Pinocchio* („Monitorul de Cluj”, 26 feb. 2007); *Traian Pinocchio, cred că până la ora asta i-a crescut nasu’ până la poarta Casei Poporului!* (<http://forum.softpedia.com/lofiversion/index.php/t787158.html>, 24 iu, 2011).

3. O altă modalitate foarte răspândită de a critica sau de a ironiza vorbele ori faptele unui om politic este deformarea numelui acestuia. De multe ori se depășesc limitele unei simple critici, deoarece este atacată direct persoana, și nu spusele sale. Rodica Zafiu identifică mai multe modalități de denigrare a unei persoane prin deformarea numelui, modalități pe care autoarea le consideră forme ale agresiunii simbolice. Deformarea numelui adversarilor politici este specifică unor publicații extremiste, de genul revistei *România Mare*, și se realizează prin: deformare de tip calambur prin care un nume propriu este apropiat de unul comun, care îl motivează și, în același timp, îl devalorizează, aceasta fiind și forma cea mai agresivă a deformării numelui (*Aristide Gunoiu, Marko Belea*); înstrăinare, procedeu care presupune schimbarea grafiei unui nume, astfel încât să sugereze originea maghiară sau evreiască a acestuia (*Doyna Cornea-Yuhasz, Petrică Neulander* (după numele tatălui), *Gelu Voicahn Voiculescu*); numirea unei persoane cu numele de familie înaintea prenumelui (*Munteanu Marian*)⁸.

Există și cazuri în care este deformat prenumele. În locul prenumelui *Traian* se folosește substantivul comun *tiran*, transformat în nume propriu, pentru a sugera

⁸ Rodica Zafiu, *Limba și politică*, Editura Universității București, București, 2007, p. 263–264.

autoritatea excesivă, aproape de tiranie a lui Traian Băsescu: **Tiran Băsescu lovește din nou** (<http://www.weege.ro/tag/basescu>); **Tiran Băsescu este pe Facebook. Pentru a lua legătura cu Tiran creați astăzi un cont Facebook** (<http://ro-ro.facebook.com/people/Tiran-Basescu/>); **De când s-a născut Tiran Băsescu, una spune și alta face** (<http://ro.stiri.yahoo.com/>).

Deformarea numelui propriu poate să apară și prin transformarea acestuia în nume comun: *Cum a îngăduit despotul intern al partidului, în fața căruia au încremenit la fuziune fluturi, boci și stolojani, o așa de periculoasă lingușeală a cadrelor?* (Acad.Caț., 11 mai 2008); *Să fie zelul și slugărnicia bocilor?* (Acad.Caț., 11 mai 2008). Substantivele comune astfel obținute se declină sau primesc forme de plural, întocmai ca un substantiv comun obișnuit, fapt care accentuează nuanța lor depreciativă.

4. În „limbajul guvernanților” din perioada posttotalitară, este foarte răspândită excluderea în presă a oricărei mărci de politețe sau titlaturi oficiale înaintea numelui propriu al politicianului și folosirea doar a numelui de familie. În limbajul comunist acest lucru era doar o modalitate folosită în limbajul comun, neoficial, în presă fiind absolut obligatorie folosirea apelativului *tovarăș*. În limbajul politic posttotalitar, folosirea doar a numelui de familie pentru a se face referire la un politician presupune demitizarea omului politic, transformarea acestuia într-o persoană obișnuită.

Uneori se ajunge până la depersonalizare, prin folosirea în locul numelor de familie a diverse pronume (*el*) sau apelative (*om, individ*): *Îmi cer scuze pentru limbaj, dar mi s-a urcat rău, rău de tot la cap acest individ. Deja e atât de trist omu' ăsta, încât devine comic și hilar.* (<http://www.weege.ro/tag/basescu>); *Omu' ăsta a fost și primar în capitală mai bine de patru ani și el nu știe la ce sector este primar șeful lui de campanie și ruda lui Videanu* (<http://www.weege.ro/tag/basescu>).

5. Numele de familie poate fi însoțit uneori de un alt substantiv, de cele mai multe ori cu sens ironic sau denigrator. Foarte des utilizat este apelativul *tovarăș*, în fața numelui lui Ion Iliescu, pentru a face aluzie la trecutul comunist al acestuia. Acesta este folosit atât în presă, cât și pe blogurile în care cetățenii răspund articolelor: *Cine îl iubește pe tovarășul Iliescu? ... Tovarășul Iliescu îmbrățișează minciuna, intoxicarea și manipularea de presă.* (<http://www.romanalibera.ro/a172844c/>). Întâlnim uneori și forma mai familiară, trunchiată *tovu*: *Cuvântul care declișeizează, pe marginea tovuului Iliescu* (Acad.Caț., 16 iun. 2010).

6. În limbajul guvernanților se întâlnește destul de frecvent trunchierea numelui propriu al politicianului. Acest procedeu nu are întotdeauna scopul de a ironiza sau de a denigra un om politic, ci presupune și un anumit grad de familiaritate a presei sau a alegătorilor cu politicianul. Cea mai frecventă este

abrevierea *Băse*, pentru Traian Băsescu, foarte răspândită și în limbajul comun, nu numai în presă: *Pleșu, Băse, și omleta intelectualistă* (Jurn.Naț., 6 sept. 2008); *Băse e un personaj tragic, mai trist decât regele Lear* („Gândul”, 17 sept. 2008); *La început a fost Băse și Băse era simpatic* (Antena3.ro, 14 mart. 2008); *Băse – patron de hotel în Grecia* („Gândul”, 26 iun. 2008); *Full-contact cu Băse. Pofțiți în cușcă!* (Ev.Z., 27 ian. 2012); *Balada lui Băse marinarul, în viziunea viermilor și ciumpalacilor din Piața Universității* (Jurn.Naț., 12 feb. 2012). Pornind de la această formă trunchiată sunt formate compuse cu sens de superlativ, precum *Super Băse* (cu diferite grafii: *Super-Băse*, *SuperBăse*): *Super-Băse la Cluj* (www.napocanews.ro), sau se pot crea și diminutive cu nuanțe ironice sau afective: *Știu că la nenea Băselu orice e posibil* (<http://www.weege.ro/tag/basescu>).

Destul de frecventă este și abrevierea *Stolo*, de la numele fostului premier Teodor Stolojan: *PD-L se răzvrățește împotriva lui Stolo la Buzău* (Cot., 19 dec. 2007), *Stolo, premierul trecutului* (Jurn.Naț., 13 sept. 2008); *Stolo, un șef de guvern cu 12, 13, 15, 20 de ministere* („Gândul”, 13 sept. 2008); *Stolo rămâne preferatul românilor ca premier* („Atac”, 12 aug. 2008); *Stolo nu e solo* (<http://www.stelian-tanase.ro/>). Și în cazul lui Theodor Stolojan întâlnim un compus format din adjectivul afectiv, *dragă* și trunchierea *Stolo* de la Stolojan, pornind de la spusele lui Traian Băsescu. În acest caz, adjectivul *drag* își pierde nuanța afectivă, pentru a căpăta una ironică, o conotație care se transmite de altfel întregului compus: *Băsescu și DragăStolo – prima fotografie de campanie* (Cot., 15 noi. 2007); *Dacă DragăStolo va avea din nou probleme de sănătate, vor fi probleme!* (Realitatea.Net, 12 sept. 2008); *Caricatura zilei: Dragă Stolo, ... ah, scuză-mă, Raed!* (<http://www.infocurteadearges.ro/2012/01/18/>).

Un alt politician care este numit deseori în presă prin trunchierea numelui este Victor Hrebenciuc, căruia i se spune *Hrebe*. De asemenea, numele fostului primar al Bacăului, Dumitru Sechelariu, era adesea trunchiat în presă, *Seche*. În aceste cazuri însă, porecla nu mai are o valoare afectivă, ci mai degrabă una peiorativă: *Când Hrebe nu va mai face și desface guverne* (Blog, Realitatea.Net); *Cum l-a făcut Hrebe din nou premier pe Tăriceanu* (Cot., 4 apr. 2007); *Becali vrea ca Hrebe să joace la PNG* (Cot., 2 iul. 2007); *PSD joacă primăria capitalei pe cântecul lui Hrebe și Năstase* (First News); *Grupul Seche-Hrebe vrea din nou șefia primăriei* (Ev.Z., 29 apr. 2008); *Hrebe se laudă că l-a lucrat pe Geoană* (www.ziare.com/, 3 feb. 2010); *Hrebe „a intrat” în familia Geoană* („Ziarul”, 31 aug. 2011).

Uneori trunchierea se poate aplica unei porecle: *Bombo von Cornu* (Acad.Caț., 14 febr. 2008), de la *Bombonel*.

7. De multe ori, în limbajul guvernaților, în locul numelui de familie este folosit prenumele politicianului. Nici această modalitate nu este întotdeauna una de ironizare. Astfel, întâlnim de multe ori utilizarea prenumelui *Traian* pentru Traian Băsescu: *Unde-i, Traiane, mapa Macovei?* (Jurn.Naț., 13 ian. 2007); *Să nu vorbești de funie, Traiane!* (Rom.Lit., 5 iun. 2007); *Traiane, stai în banca ta!* („Azi”,

8 iun. 2007); **Traiane**, ești cel mai bun! (Ev.Z., 12 feb. 2008); **Traiane**, zi ceva! (<http://voxpública.realitatea.net/> 2 feb. 2010); **Traiane** lasă-ne! Du-te pe insula Elena (<http://www.sitcom.ro/20/01/2012/>); **Traiane**, bazează-te pe mine! („Cațavencii”, 23 mart. 2012); Călin pentru Călin Popescu-Tăriceanu: **Căline**, mai dă-le o sută de lei! (Ev.Z., 5 oct. 2007); Norica pentru Norica Nicolai: **Norica și nepoțica nu riscă nimic** (Cot., 27 apr. 2006); **Primul sondaj pe Cluj: Boc, Nicoară, Norica și Dincu** („Ziua de Cluj”, 22 feb. 2008); **Mătușica Norica iertată exemplar** (Cot., 3 mai 2008). Folosirea prenumelui în locul numelui de familie dă impresia unui anumit grad de familiaritate cu omul politic și presupune o demitizare a acestuia și aducerea lui pe același plan cu un om obișnuit. Prenumele este de multe ori în cazul vocativ, ceea ce presupune o creștere și mai mare a gradului de familiaritate, prin interpelarea directă adresată omului politic, locutorul situându-se pe o poziție de superioritate, cerând socoteală, admonestând sau criticând.

7.1. De multe ori se folosește un diminutiv al prenumelui, ceea ce sporește și mai mult gradul de familiaritate față de omul politic. Acest lucru implică în același timp și o anumită ironie și o anumită superioritate față de politician (*Petrică, Victoraș, Bogdănel, Cosmy, Lavy, Lavinel, Lenuța*): **Bogdănel Olteanu, băiatul acela elegant și fin care apare la televizor, dându-se drept președinte al Camerei Deputaților** (Acad.Caț., 15 iul. 2008); **Cosmy și Lavy umăr la umăr** (Acad.Caț., 29 iul. 2008).

7.2. Gradul de familiaritate este și mai accentuat prin folosirea în fața prenumelui politicianului a unui termen de adresare care poate să dobândească conotații ironice sau să aibă drept scop denigrarea persoanei. Foarte des utilizat este *nea*, sau *nenea*: **Lasă-ne un minut, nea Traiane!** („Monitorul de Neamț”, 20 ian. 2007); **Nea Traiane, astăzi e ultima strigare** (Find Nero beta, 15 aug. 2008). Acest apelativ a fost utilizat de multe ori pentru a face referire la fostul președinte al României, Ion Iliescu, pentru care a devenit o adevărată poreclă *Nea Nelu* sau *Nea Nelu din Dealul Cotroceni*: **Nea Nelu a ieșit cu reputația de președinte destupat la cap** (Ev.Z., 4 dec. 2004); **Copilul adoptiv al lui Nea Nelu** (Adev., 19 mai 2007); **Nea Nelu e folosit ca paravan** (Cot., 3 iul. 2008); **Nea Nelu Iliescu, deși are peste 80 de ani, se simte în fața microfoanelor ca la prima tinerețe** (<http://fermapolítica.ro/2011/12/10/>); **Nea Nelu către Geoană: ești un gușter flaușat** (de veste.ro, 10 sept. 2011).

8. O altă modalitate de a ironiza o anumită persoană este crearea unor derivate ironice sau peiorative, pornind de la numele propriu al unui politician (*iliescianism, iliescian, băsescianism*): **Sumo iliescian** (www.glumite.ro/); **Băsescianismul: o atitudine care sfidează Constituția, abuzând de slăbiciunile democrației** (<http://www.acum.tv/>); **Ilustrativ pentru această nefirească stare de fapt este apariția unui fenomen de factură social-politică împotriva căruia societatea românească nu a avut, și nu are nici acum resurse interioare să lupte. L-am cunoscut în ultimii cincisprezece ani sub forma unei majorități zdrobitoare care a reușit să impună și să mențină în top pe scena politică un anume tip de conduită politică („iliescianismul”), reprezentată la nivel național de fostul**

nomenclaturist și președinte al României, Ion Iliescu. (<http://www.acum.tv/>); Astfel, dacă „iliescianismul” a ocultat cadrul constituțional prin mineriadele succesive care au terorizat România aproape un deceniu, respectiv prin instituționalizarea corupției ca pârghie de exercitare a puterii politice (periclitând astfel stabilitatea statului și sănătatea corpului social), în ce privește „băsescianismul”, mijloacele de acțiune au fost și sunt cu mult mai subtile (<http://www.acum.tv/>).

9. Se întâlnește uneori în „limbajul guvernaților” și parafrizarea unor sloganuri electorale. De exemplu, sloganul lui Ion Iliescu *Un președinte pentru liniștea noastră* devine „Un președinte pentru neliniștea noastră”; sloganul președintelui Traian Băsescu *Să trăiți bine!* devine „Să trăiești bine!”.

10. În „limbajul guvernaților”, un cuvânt poate să dobândească o altă conotație decât cea obișnuită. Astfel, Ion Iliescu, într-un discurs susținut în fața Consiliului Provizoriu de Uniune Națională a calificat drept „golani” și „huligani” pe demonstranții din Piața Universității din perioada 15 martie – 22 iunie 1990, care protestau pașnic împotriva nemulțumirii cauzate de evoluția vieții politice. Drept urmare, pe zidurile Facultății de Arhitectură a fost întinsă o pancartă pe care scria *Facultatea de golani*, iar manifestanții s-au intitulat ei înșiși *golani* cu diferite variante: *golan de bine, golan de bună-credință, golan titrat, golan-elev, mini-golan, golan muncitor, golan arestat, golan alergic la roșu, golan cu două doctorate, golan meditator de fesenști, golan cu opinii, mamă de golan*. În acest context, termenul își schimbă conotația din negativă în una pozitivă. Valoarea pozitivă este întărită în sintagme prin asocierea lui cu alți termeni pozitivi (*de bine, de bună-credință, muncitor*) sau cu termeni din domeniul intelectual, îndeosebi din învățământ (*titrat, elev, două doctorate, meditator, opinii*). Alți termeni cu conotații negative (*arestat*) sau neutri (*alergic*) capătă și ei conotații pozitive, mai puțin evidente. Întreaga manifestație este denumită printr-un termen nou *golaniada*, creat de la *golan* cu sufixul *-iada*, după modelul *Daciada*.

La fel se întâmplă și cu alte cuvinte care în limbajul comun au conotații negative. În cunoscutele versuri din *Imnul Golanilor* „Mai bine haimana decât trădător,/ Mai bine golan decât dictator,/ Mai bine huligan decât activist,/ Mai bine mort decât comunist!”, termenii *haimana, huligan*, care au în limbajul comun un sens negativ, primesc un sens pozitiv, la fel ca *golan*, prin punerea lor în antiteză cu alți termeni cu conotații negative (*trădător, dictator*) sau cu termeni care în limbajul politic postdecembrist își schimbă conotația din pozitivă în negativă (*activist, comunist*).

10.1. În „limbajul guvernaților” se întâlnește uneori transformarea unui substantiv propriu cu sens neutru în injurie. Pe unul din afișele pentru salvarea localității Roșia Montană apare imaginea aurită a președintelui Traian Băsescu, iar în josul afișului este scris mare *Lingoule!*, folosit și datorită asemănării cu cuvântul peiorativ *lingăule*.

11. Un rol important în „limbajul guvernanților” îl au sloganurile. Ele pot să apară ca urmare a nemulțumirilor populației și sunt foarte întâlnite în manifestații sau demonstrații de protest. Forma lor variază de la cele mai simple la altele având o formă mult mai complicată. În primele zile ale Revoluției din decembrie 1989 s-a scandat *Jos Ceaușescu* și *Jos comunismul*. Pe același model, în primii ani de după Revoluție, au apărut *Jos guvernul*, *Jos Iliescu*. Sloganurile sunt în general scurte, se prezintă sub formă rimată, de obicei conținând două versuri. Ele cuprind cuvinte destul de cunoscute, într-o exprimare simplă, astfel încât să fie reținute ușor și scandate de toți participanții la demonstrație: *Guvernul Boc, bani ioc!* De asemenea, pot să apară expresii care au cauzat nemulțumirile populației sau nume proprii ale unor politicieni. Pe de altă parte, sloganul poate să includă termeni afectivi și religioși care stârnesc emotivitatea maselor și accentuează tensiunea din timpul manifestațiilor, precum, *țară, Doamne*. În timpul manifestațiilor studentești din 16 martie – 22 iunie au fost scandate o serie de sloganuri: *Proclamația de la Timișoara, lege pentru toată țara; Apel din Timișoara, trezește, Doamne, țara; 16 – 22, cine-a tras în noi; Iliescu pentru noi este Ceaușescu II; Ceaușescu nu fi trist, Iliescu-i comunist; Adevărata emanație a Revoluției – Proclamația de la Timișoara*.

Sloganurile apar de cele mai multe ori ca urmare a nemulțumirii populației sau a unei categorii de oameni față de măsurile economice, politice ori sociale luate de guvern sau față de guvernanți: *Noi avem cupoane, Dar murim de foame; Iliescu judecat, Pentru sângele vărsat!, Cine-a stat cinci ani la ruși Nu poate gândi ca Bush!, FSN, FSN, Du-te în URSS!* Mult mai rar apar din partea guvernanților și sloganuri de susținere a guvernanților, ca răspuns la mitinguri de protest: *Iliescu nu ceda, Țara te va apăra!; Iliescu să fii tare, Cum a fost Ștefan cel Mare!; Iliescu nu ceda, Muncitorii toți te vrea!*

Sloganurile antiguvernamentale pot avea ca punct de plecare parafrizarea unor versuri celebre. La protestul funcționarilor publici din fața guvernului din 29 aprilie 2010 pe un banner se putea citi sloganul *Mai am un singur dor, De Boc nu vreau să mor*, după versurile lui Mihai Eminescu din poezia „Mai am un singur dor”.

Altele au ca punct de plecare sloganurile din perioada comunistă: *Stima noastră și Mândria, Boc, Băsescu, România*, parafrazând celebrul slogan din timpul guvernării lui Nicolae Ceaușescu „Stima noastră și mândria, Ceaușescu, România!”

Alte sloganuri sunt constituite din adresări directe către oamenii politici: *Căline, Căline, Ia taxa cu tine!* se scanda la manifestațiile de protest din decembrie 2008, când prim-ministrul de atunci, Călin Popescu Tăriceanu, a introdus taxa auto.

Uneori, sloganurile pot lua forme mult mai violente, cuprinzând diverși termeni cu conotații negative, insulte sau jigniri la adresa guvernanților. De la simplul *Hoții*, care este adresat guvernanților luați în ansamblu fără a-i individualiza, se ajunge la sloganuri care se adresează direct unor oameni politici, având la bază, în general, defecte fizice ale acestora: *Ăla mic și ăla chior Și-au bătut joc de popor!; Băsescu, Băsescu, Ia-ți piticul și te du!; Micul Boc și Băse*

Chiorul *Își bat joc de tot poporul!* Unele insulte sunt creații obținute prin contaminarea a doi termeni: *Jos Dictachiorul!* format din trunchierea cuvântului *dictator* și adjectivul *chior*. Impactul unor astfel de creații lexicale este deosebit de puternic atât datorită noutății și ineditului, cât și asocierii a două cuvinte cu conotații puternic negative.

La mitingul polițiștilor din fața Palatului Cotroceni din 2010 s-a scandat sloganul: *Ieși afară, javră ordinară!*, cu un impact foarte puternic asupra întregii populații a țării, fiind însoțit și de gestul simbolic prin care polițiștii își aruncă chipiurile în curtea Palatului Cotroceni.

Limbajul dur al guvernanților este cauzat în primul rând de nemulțumirile tot mai mari ale populației față de măsurile de austeritate luate de politicieni (scăderea salariilor, eliminarea unor sporuri, pierderea locului de muncă). Dar el poate fi și un răspuns la limbajul violent al politicienilor. Imediat după Revoluția din 1989, limbajul politic a devenit destul de violent, fiind urmat de o perioadă de acalmie, pentru ca în ultimii ani să devină din nou mai violent. De la „Măi, animalule” folosit de Ion Iliescu s-a ajuns la termeni mult mai jignitori folosiți de Traian Băsescu, precum „Țigancă împutită” sau „Găozar”. Se constată astfel un raport de proporționalitate directă între limbajul guvernanților și cel al guvernaților. Cu cât limbajul politicienilor este mai violent, cu atât crește și violența din limbajul guvernanților.

12. Până în 1989, bancurile erau o modalitate de ironizare a politicienilor foarte des întâlnită. În perioada postdecembristă ele devin din ce în ce mai rare, astfel că după decembrie 1989, bancurile politice aproape au dispărut. Acest lucru a fost cauzat poate și de apariția unor mijloace cu o mai mare audiență (precum tot mai multe posturi de televiziune și numeroase publicații), prin care sunt satirizate fără niciun fel de constrângere personajele politice și acțiunile lor. Totuși, odată cu apariția și răspândirea Internetului, se observă din nou o circulație a bancurilor având ca eroi oameni politici. Există site-uri specializate care postează doar bancuri cu politicieni.

În concluzie, înainte de 1989 „limbajul guvernanților” a circulat clandestin, în general pe cale orală. Ca urmare el s-a dezvoltat și a evoluat foarte greu, fiind efemer și limitat la un grup restrâns de persoane, în general între prieteni sau cunoscuți. El nu a dispus de publicații sau de mijloace moderne de comunicare care să contribuie la răspândirea lui, astfel că materialul de care dispunem este foarte limitat. Din această cauză este și foarte greu de cercetat. După 1989 el devine oficial, fiind răspândit prin diverse mijloace de comunicare, ca urmare formele sale de manifestare sunt foarte variate. Acest tip de limbaj este legat de nemulțumirile populației față de faptele guvernanților. De aceea, în funcție de gradul de împrejurări, poate să evolueze de la simpla ironie sau satiră la forme mult mai

violente. În ambele cazuri, atât înainte cât și după 1989, este vorba în general de creații lexicale efemere, legate de evenimente și de personalități politice de moment.

ABREVIERI

Acad. Cațav.: *Academia Cațavencu*

Adev.: *Adevărul*

Cot.: *Cotidianul*

Ev.Z.: *Evenimentul zilei*

Jurn.Naț.: *Jurnalul Național*

Obs. cult.: *Observatorul cultural*

Rom.Lit.: *România Literară*

BIBLIOGRAFIE

- Abraham, Florin, „Semantica lozincilor revoluției române din decembrie 1989”, http://istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcss/bcss/26_abraham.pdf
- Almond, Mark, 1992, *The Rise and the Fall of Nicolae and Elena Ceausescu*, London: Chapman.
- Brossard, Allain, „«Pauvre Lénine» ou l'humour populaire soviétique”, *Mots. Les langages du politique*, 40, *Écoutes. Échos du politique*, 1994, 113–122.
- Cristea, Romulus, „Studentii și Piața Universității”, *România Literară*, 10 mai 2006.
- Cesereanu, Ruxandra, „Golănia după 15 ani”, „22”, 21 aprilie 2005.
- Mitrea, Henrieta, „Tipuri de limbaj politic”, *Societate și cultură*, 4 (41), 35–40.
- Popescu-Ruxăndoiu, 2003, *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București: Editura All.
- Vintilă-Rădulescu, Ioana, *Die Sprache der Diktatur und der Post-Diktatur in Rumänien*, în Klaus Steinke (ed.), *Sprache der Diktaturen und der Diktatoren*, Universitätsverlag C. Winter, Heidelberg, 1995, 307–333.
- Zafiu, Rodica, 2007, *Limbaj și politică*, București: Editura Universității București.

“LANGUAGE OF THE RULED” BEFORE AND AFTER 1989

(Abstract)

In the communist period, when the official language had to be adopted by the entire population, there also existed a language of the ruled, one that had a clandestine circulation and made use of nicknames, ironical lexical creations, and jokes. In the post totalitarian political language, the language of the ruled has nowadays become official, being spread by the mass media. The multitude of patterns of expression is varied, ranging from nicknames, ironical and deprecatory lexical creations to slogans and overtly violent language.

Cuvinte-cheie: guvernanți, guvernați, limbaj politic, limbaj posttotalitar, limbaj totalitar.

Key words: political language, totalitarian language, post-totalitarian language, ruled, rulers.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie nr. 13
mhnicoleta@yahoo.com*